

Угриновська О.І.,

доцент кафедри цивільного права та процесу

юридичного факультету

Львівського національного університету

імені Івана Франка,

кандидат юридичних наук

СПРОЩЕНЕ ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ: ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВЧОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ

Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» №2147-VIII від 03 жовтня 2017 року Цивільний процесуальний кодекс України (далі - ЦПК України) було викладено в новій редакції, в якій одним із нововведень є розгляд справ у порядку спрощеного позовного провадження [3].

Насамперед слід зазначити, що позовне провадження має універсальний характер, тобто усі що виникають із цивільних, земельних, сімейних, трудових, житлових та інших правовідносин, крім справ, розгляд яких здійснюється в порядку іншого судочинства, розглядаються у цьому провадженні. Ознаками цього провадження є:

- підставою є позов як матеріально-правова вимога, що із впливає спірних трудових, цивільних, земельних та інших правовідносин,
- форма звернення – позовна заява, реквізити якої визначені у ЦПК України,
- сторонами у процесі є позивач і відповідач,

- сплата судового збору за подання позовної заяви,
- наявність інститутів ціни позову, забезпечення позову, мирової угоди, зустрічного позову, неналежної сторони, третьої особи,
- можливість апеляційного оскарження та примусового виконання рішення [7].

Законодавець виділив із позовного провадження дві форми: загальне і спрощене. Спрощене позовне провадження призначене для розгляду тих справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення справи (ст.19 ЦПК України).

Справи, що розглядаються в порядку спрощеного позовного провадження можна диференціювати залежно від того чи вони **повинні**, чи **можуть** розглядатися за такими правилами:

- 1) справи, які суд обов'язково розглядає у порядку спрощеного позовного провадження (ч.1 ст. 274 ЦПК України);
- 2) справи, щодо яких суд за власним розсудом за наявності відповідного клопотання позивача вирішує питання про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження (ч.2 ст.274 ЦПК України).

Законодавча позиція, щодо визначення категорій справ, які **повинні** розглядатися в порядку спрощеного провадження має значні недоліки та її реалізація є недосяжною у певних випадках на практиці. Наприклад, законодавець визначає, що справи, які виникають з трудових відносин повинні розглядатися лише в порядку спрощеного позовного провадження. Проте в справах, що виникають з трудових правовідносин, як правило, є декілька позовних вимог, великий обсяг та характер доказів і вирішення такої справи в строк 60 днів є ускладненим, а то й неможливим. Наприклад, Залізничний районний суд м. Львова 11 квітня 2018 року відкрив провадження у справі за позовом ОСОБА_1 до Кошторної 3-ї стоматологічної поліклініки м. Львова про стягнення заробітної плати [4]. А рішення суду в цій справі, що виникла з трудових правовідносин, прийнято 26 жовтня 2018 року, що явно

перевищує строк розгляду справи в порядку спрощеного позовного провадження.

Тому слід було б надати суду право на власний розсуд визначити чи може бути ця справа розглянута в спрощеному провадженні враховуючи її обставини, чи ні, інакше це не сприятиме виконанню завдань цивільного судочинства.

При вирішення питання про розгляд справи в порядку спрощеного позовного провадження за наявності відповідного клопотання позивача суд обов'язково враховує:

- 1) ціну позову;
- 2) значення справи для сторін;
- 3) обраний позивачем спосіб захисту;
- 4) категорію та складність справи;
- 5) обсяг та характер доказів у справі, в тому числі чи потрібно у справі призначити експертизу, викликати свідків тощо;
- 6) кількість сторін та інших учасників справи;
- 7) чи становить розгляд справи значний суспільний інтерес;
- 8) думку сторін щодо необхідності розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження [3].

Суд вирішує питання про розгляд справи в порядку спрощеного провадження на стадії відкриття провадження у справі. За якими правилами позовного провадження буде розглядатися справ суд повинен обов'язково зазначити в ухвалі (п.4 ч.2 ст.187 ЦПК України). Однак на практиці суди часто постановляють ухвали про відкриття спрощеного позовного провадження. Наприклад, Дрогобицький міськрайонний суд Львівської області 01 листопада 2018 року постановив ухвалу про відкриття спрощеного позовного провадження у справі, Яготинський районний суд Київської області 01 листопада 2018 року постановив ухвалу про відкриття спрощеного позовного провадження у справі [5; 6]. Вважаємо, що це є неправильним, з огляду на те, що стадія відкриття провадження у справі є незалежною від того за якими правилами позовного провадження буде розглядатися справа. Тому такою, що відповідатиме

законодавчій термінології буде постановлення ухвали про відкриття провадження у справі.

Якщо справа підлягає обов'язковому розгляду в порядку спрощеного позовного провадження, то суд зазначає про це в ухвалі про відкриття провадження у справі незалежно від наявності клопотання позивача.

З аналізу норм, які регулюють питання апеляційного провадження вбачається, що розгляд справи в порядку загального позовного провадження, яка підлягала розгляду за правилами спрощеного позовного провадження не є обов'язковою підставою для скасування судового рішення. Проте це є порушенням норм процесуального права і може бути підставою для скасування або зміни рішення лише, якщо воно призвело до неправильного вирішення справи.

Справа у порядку спрощеного позовного провадження може розглядатися у двох формах:

- 1) без повідомлення сторін за наявними у справі матеріалами, якщо немає клопотання будь-якої зі сторін про інше (письмове провадження);
- 2) в судовому засіданні з повідомленням (викликом) сторін, якщо є клопотання однієї із сторін або суд це вирішив з власної ініціативи.

В задоволенні такого клопотання однієї із сторін суд може відмовити за одночасного існування таких умов:

- 1) предметом позову є стягнення грошової суми, розмір якої не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
- 2) характер спірних правовідносин та предмет доказування у справі не вимагають проведення судового засідання з повідомленням сторін для повного та всебічного встановлення обставин справи [2].

Проте, якщо суд відмовить в задоволенні такого клопотання лише за наявності однієї з вищевказаних умов, то це буде вважати-

ся порушенням процесуального закону і ненадання стороні реалізувати своє право на участь у судовому засіданні.

При розгляді справи в порядку спрощеного позовного провадження судові дебати не проводяться. У разі розгляду справи в судовому засіданні з повідомленням сторін, після з'ясування всіх обставин справи та перевірки їх доказами суд надає сторонам та іншим учасникам справи можливість дати пояснення, які можуть доповнити матеріали справи, а також вирішує клопотання заявлені ними. Після цього суд постановляє ухвалу про закінчення з'ясування обставин справи і виходить до нарадчої кімнати для ухвалення рішення.

Запровадження спрощеного позовного провадження стало важливим кроком для підвищення ефективності цивільного судочинства, проте законодавче регулювання цього нововведення має певні недоліки, внаслідок чого в судовій практиці виникає неоднозначне застосування відповідних процесуальних норм.

1. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80/>.
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст.492 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
3. Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.2017 №2147-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 48, ст.436 – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2147-19>.
4. Рішення Залізничного районного суду м. Львова від 26 жовтня 2018 року по справі № 462/2063/18 [Електронний ресурс] // Єдиний

- державний реєстр судових рішень – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77605851>.
5. Ухвала Дрогобицького міськрайонного суду Львівської області від 01 листопада 2018 року по справі № 442/6696/18 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77533781>.
 6. Ухвала Яготинського районного суду Київської області від 01 листопада 2018 року по справі № 382/1671/18 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77541337>.
 7. Кравчук В. М., Угриновська О. І. Науково-практичний коментар до Цивільного процесуального кодексу України. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Фактор, 2010.